

ДЕМОКРАТИЧНА ДЕРЖАВА

Очікувані результати діяльності учнів:

- *Знання і розуміння:* знає зміст основних понять: демократія, демократичні процедури, плюралізм, врядування, громадянське суспільство, громада, адвокація, волонтерство, солідарність, соціальна згуртованість, соціальний капітал; знає ознаки демократичного врядування та демократичні процедури; розуміє зміст основоположних принципів демократії; розуміє значення людського капіталу для розвитку демократичного суспільства.
- *Вміння і навички:* може розтлумачити головні принципи демократії; оцінює роль громадських організацій, різних форм активності громадян у функціонуванні демократичного суспільства; розвиває здатність взаємодіяти з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення мети та цілей уроку.

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель. Ви перебуваєте на початку важливого шляху, і для того, щоб шлях був успішним, треба визначити, чого ви очікуєте від роботи на цьому уроці.

Вправа «Корабель очікувань»

Учні починають свій виступ словами: «Від цього уроку я очікую...»

Учитель. Ваші очікування ми прикріпимо на вітрила нашого корабля. Коли його вітрила напнуться вітром — тобто вашими очікуваннями від заняття, можна вирушати у плавання по уроку «Демократична держава».

Метод «Коло думок»

1. Проаналізуйте вислови.

1) Демократія це не влада більшості, а захист меншості. (А. Камю)

2) Демократія пропонує правити кожному з нас, тобто, всі ми маємо владу втручатися в суспільні справи. (Х. Ортега-і-Гассет)

3) Воля народу найкращий закон. (У. Грант)

2. Зберіть усі можливі варіанти визначення терміна демократія та узагальніть їх.

Учитель. Один з найважливіших критеріїв зрілості суспільства — ступінь його демократичності (рівень демократії). В його демократизації суб'єкти політичного процесу вбачають мету, умову, ефективний засіб оновлення суспільного життя, радикальну трансформацію політичної системи, гарантію незворотності цього процесу.

Робота з літературним джерелом

У VI ст. до н. е. у Давній Греції якийсь рабовласник спитав свого раба: «Чи знаєш ти, рабе, що я можу вчинити з тобою так, як захочу?».

«Так, — відповів раб, — я обплутаний кайданами рабства, але думки мої не знають пут». Історія не зберегла імені рабовласника, ім'я ж мудрого раба знають всі — Езоп.

· Що мав на увазі Езоп?

Формування поняття

Учитель. Демократія — це слово походить з часів Давньої Греції і в перекладі з грецької означає «владу народу». У ранній період свого існування в Давній Греції демократією вважали особливу форму або різновид організації держави, за якої влада належить не одній особі (монарху чи тирану), і не групі осіб (аристократам чи олігархам), а усім громадянам, що користуються рівними правами на управління державою.

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Бесіда

1. Хто є носієм і джерелом влади в Україні? Який правовий документ зафіксував це положення?
2. У чому полягає роль конкретної людини у демократичному суспільстві?
3. Чи є Україна демократичною державою? Доведіть.

Робота із схемами

- Слухаючи розповідь учителя, складіть схему «Основні ознаки демократії».

Орієнтовний вигляд схеми

Учитель. У демократичній державі забезпечується верховенство права і незалежність правосуддя.

Запитання

- Які відомі вам форми народовладдя (демократії)?

Робота зі схемою

- Використовуючи додаткові джерела інформації, складіть схему «Форми народовладдя (демократії)».

Орієнтовний вигляд схеми

Метод «Мозковий штурм»

- Працюючи у групах, виконати завдання і відповісти на запитання.

1-ша група. Визначити переваги безпосередньої демократії.

2-га група. Визначити недоліки безпосередньої демократії.

3-тя група. Визначити переваги представницької демократії.

4-та група. Визначити недоліки представницької демократії.

Запитання

- Які умови необхідно забезпечити в суспільстві для існування демократії?

Робота з таблицею

- Використовуючи додаткові джерела інформації, скласти порівняльну таблицю «Переваги і недоліки демократії».

Орієнтовний вигляд таблиці

Безпосередня демократія	Представницька демократія
Переваги демократії	
Забезпечує найбільш повну участь членів даного суспільства в управлінні своїм суспільним життям	Народ обирає представників і може періодично їх замінювати

народ має право брати участь у розробленні та прийнятті законів	Завдяки простій передачі повноважень воля усього суспільства може бути зосереджена в одній установі, а його сила використана на суспільні цілі
Зміцнює довіру народу до інститутів влади	Забезпечує компетентність і відповідальність осіб, що здійснюють владу й управління
Виключає або зводить до мінімуму відчуження народу від інститутів влади	Забезпечує багатопартійність та існування опозиції
Перекриває шлях для зростання бюрократії	Існує юридична гарантія прав меншин та особистості
	Відбиваючи інтереси різних верств населення, обмежує можливість запровадження диктатури
Недоліки демократії	
Народ, «більшість» може правити тиранічними способами; свобода особистості, інтереси меншості можуть обмежуватися «самовладдям народу», «тиранією більшості»	Створює умови для узурпації влади бюрократією
Низька ефективність управлінської діяльності	Більшість громадян виявляє політичну ініціативу лише під час виборів раз у декілька років, обмежуючи рамки своєї участі в прийнятті рішень
Недостатня компетентність рішень, які приймаються	Делегування влади своїм представникам сприяє відстороненню мас від влади і втрати контролю над тим, наскільки адекватно представлені їхні інтереси
Тривалі дискусії під час колективного прийняття рішень	

Зниження персональної відповідальності за наслідки всенародно прийнятих рішень	
--	--

Робота з текстом

· Опрацювавши відповідні статті Конституції України, визначте конституційні основи демократії в Україні.

Міні прес-конференція (рольова гра)

Запрошені представники Верховної Ради України, Президент України, науковці, кореспонденти газет «Голос України», «Урядовий вісник».

План проведення

1. Історія виникнення демократії (від імені Голови Верховної Ради України виступає 1-й учень).

Запитання кореспондентів

1) Як пов'язані між собою демократія і парламентське правління?

2) Як нормативні документи гарантують політичні права?

2. Демократичний політичний режим. Характерні ознаки демократичного режиму. Політичний статус особистості (від імені науковця виступає 2-й учень).

Запитання кореспондентів

1) Основні передумови формування демократичного суспільства в Україні.

2) Від яких критеріїв залежить динамізм демократичних процесів в Україні?

3. Вибори як інструмент демократії. Вибірчі системи в світі (в ролі депутата ВРУ виступає 3-й учень).

Запитання кореспондентів

- 1) Які посади є виборними в Україні?
- 2) Хто володіє виборчим правом?
- 3) Чому в демократичній державі потрібні вибори?
- 4) Чи завжди проведення виборів свідчить про наявність демократії в державі?

IV. ПІДСУМКИ УРОКУ

Учитель. Демократія відіграє прогресивну роль у розвитку суспільства. Від її повноти залежить розвиток усіх сфер громадянського життя, адже кожна людина — творець демократії. Від її енергії залежить сила демократії. Сьогодні в Україні відбувається процес розбудови держави, утвердження демократії. Отже, те, якою буде наша держава, залежить від нас, оскільки саме ви і є її майбутнім.

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати відповідний матеріал у додаткових інформаційних джерелах.
2. Написати есе, епіграфом до якого будуть слова В. Черчилля: «Демократія — найгірша форма правління, якщо не брати до уваги всі інші, котрі час від часу перевіряли».
3. Скласти запитання для опитування громадської думки за темою: «Перспективи утвердження демократії в Україні»; провести опитування, проаналізувати результати та підбити підсумки.